



**Adami Tanneri E Societate Iesv, S. Theologiæ D. Et In
Academia Ingolstad. Professoris, Theologiæ Scholasticæ
Tomus ...**

Cum triplici Indice

De Fide, Spe, Charitate, Ivstitia, Religione, caeterisq[ue] virtutibus [et]
vitijs: ac varijs hominum statibus. Secvndæ Secvndæ S. Thomæ
Aqvinatis Respondens

Tanner, Adam
Ingolstadii, 1627

VII. De luxuria, varijsque eiusdem speciebus castitati oppositis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72877](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72877)

134 Nihilominus quia Virginitas in genere castitatis transcendit & castitatem vidualem, & coniugalem, ita ut matrimonio tricesimus, viduitati sexagesimus, & virginitati centesimus fructus attribuat, secundum Glossam Hieronymi Matthæi 13. ideo Virginitas in genere castitatis præstantissima est; quæ idcirco etiam ab Ambrosio lib. 1. de Virginitate, & quomodo ei respondeat, tum peculiaris fructus, tum propria ac spiritualis aureola, docuimus tom. 2. disput. 1. quæst. 4. dub. 2. & 3.

DUBIVM VII.

De Luxuria; quale sit vitium, & quotuplex, seu quanam eius species.

S. Thomas 2. 2. q. 153. & 154.

135 De hac statuimus sequentes assertiones cum S. Thoma loco citato. ASSERTIO I. Luxuria est vitium castitati oppositum, quò mens inordinate se habet circa voluptates venereas. Ita S. Thomas quæst. 153. art. 1. 2. & 3. Ratio sumitur ex usu nominis; & quia castitatis virtuti vitium certum etiam opponitur vitium, quod non est aliud, quam luxuria.

136 ASSERTIO II. Luxuria est vitium capitale; cuius filia dicuntur cæcitas mentis, inconsideratio, præcipitatio, inconstantia, amor sui, odium Dei, affectus præsentis sæculi, & horror seu desperatio futuri. Ita ex S. Gregorio 31. Moral. cap. 31. S. Thomas quæst. 153. art. 4. & 5. Ratio primæ partis est; quia vitium capitale est, quod habet finem multum appetibilem, ita ut eius appetitione homo procedat ad multa peccata perpetranda; quæ omnia ex illo vitio tanquam ex principali oriuntur dicuntur: Finis autem luxuriæ est delectatio venereorum, quæ & maxima est, & maxime appetibilis, secundum appetitum sensitivum; tum propter vehementiam delectationis, tum etiam propter connaturalitatem eiusdem delectationis & concupiscentiæ.

137 Ratio secundæ partis est. Cum enim inferiores potentia vehementer afficiuntur ad sua objecta, consequens est, superiores vires impediri & deordinari in suis actibus: atqui per luxuriam inferior appetitus magis intendit & afficitur objecto delectabili, propter vehementiam passionis & delectationis: Ergo etiam consequens est, per luxuriam maxime deordinari superiores vires, rationem scilicet & voluntatem.

Quod speciatim in hunc modum accidit. Sunt enim rationis practica quatuor actus. Primò simplex intelligentia, quæ apprehendit aliquem finem, ut bonum. Et hunc actum impedit luxuria, dum facit, ut delectatio venerea eiusque objectum operanti bonum videatur secundum illud Danielis 13. v. 56: Species decepit te, & concupiscentia subvertit

cor tuum. Et quantum ad hoc filia luxuriæ ponitur cæcitas mentis.

138 Secundus actus est consilium de eligendis medijs; qui etiam impeditur per concupiscentiam luxuriæ, quæ non admittit accuratam mediorum inter se & cum fine collationem; quia ut Terentius ait in Eunuchò, loquens de amore libidinoso: Quæ res neque consilium, neque modum habet vllum, eam consilio regere non potes. Et quantum ad hoc ponitur præcipitatio.

Tertius actus est iudicium de agendis, qui eadem ratione impeditur per luxuriam, auocantem animum à consideratione eorum, quæ decent, iuxta illud Danielis 13. v. 9. Evertentur sensum suum, & declinauerunt oculos suos, ut non viderent calum, neque recordarentur iudiciorum iustorum. Et quantum ad hoc ponitur Inconsideratio.

139 Quartus actus est præceptum seu imperium rationis de agendo, qui etiam impeditur per luxuriam: quæ ob impetum concupiscentiæ facit, ne quis exequatur id, quod decreuit esse faciendum. Vnde Terentius in Eunuchò de quodam, qui se recessurum dicebat ab amica, ait: Hæc verba una falsa lachrymula restinguet. Quo sensu etiam Aristoteles lib. 7. Ethic. cap. 11. docuit, intemperantia maxime corrumpi prudentiam.

140 Ex parte autem voluntatis consequitur duplex actus inordinatus, quarum vnus est appetitus finis. Et quantum ad hoc ponitur tum amor sui, respectu scilicet delectationis, quam quis inordinate appetit; tum è contrario odium Dei, in quantum is prohibet delectationem concupitam. Alius autem est appetitus eorum quæ sunt ad finem; & respectu huius ponitur affectus præsentis sæculi, in quo quis scilicet frui cupit voluptate; & rursus per oppositum desperatio futuri sæculi; quia dum mens nimis detinetur carnalibus delectationibus, non curat adipisci spirituales, sed fastidit. Vnde etiam Olee 4. v. 11. dicitur: Fornicatio & vinum & ebrietas auferunt cor.

141 Neque tamen male Isidorus apud S. Thomam, cit. a. 5. respiciens præcipue ad inordinatam locutionem, ex luxuria viri solitam, quatuor eiusdem effectus recenset; scilicet turpiloquia, scurrilia, ludicra, stultiloquia: siquidem in locutione quadruplex inordinatio spectari potest. 1. ex parte materia; quo spectant turpiloquia; quia enim ex abundantia cordis os loquitur, ut dicitur Matthæi 12. v. 34. luxuriosi, quorum cor est turpibus concupiscentijs plenum, facile ad turpia verba prorumpunt. 2. ex parte causa. Quia enim luxuria inconsiderationem & præcipitationem causat, consequenter etiam, facit prorumpere in verba leuiter & inconsiderate dicta, quæ dicuntur scurrilia. 3. ex parte finis; quia enim luxuriosus delectationem quærit, verba sua ad delectationem ordinat, & sic prorumpit in verba ludicra. 4. quantum ad sententiam verborum, quam peruertit luxuria, propter cæcitate mentis, quam cauat; & sic prorumpit in stultiloquia, utpote cum suis verbis præfert delectationes alijs quibuscunque rebus.

142 ASSERTIO III. Sex communiter distinguuntur luxuriæ species; scilicet fornicatio simplex,

adulterium, incestus, stuprum, raptus & vitium contra naturam. Ita cum Magistro in 4. d. 4 & communi S. Thomas q. 154 a. 1. & sumitur ex Gratiano in decretis 36. quæst. 1. cap. *Lex illa prætorum*. Probatur & declaratur. Nam peccatum luxuriæ in hoc consistit, quod quis non secundum rectam rationem delectatione venerea vitur. Quod quidem generatim contingit dupliciter, nimirum aut defectu debitæ materiæ, in qua delectatio quæritur; aut defectu conditionis, seu circumstantiæ debitæ; cuius tamen in præsentibus non habetur ratio; quia species per se actuum sumuntur ab obiecto seu materia, non à circumstantiis.

Materia verò, seu obiectum in præsentibus potest repugnare rationi dupliciter: vno modo, quia habet repugnantiam ad finem venerei actus, quæ est tum generatio, tum educatio prolis; & sic quantum ad impedimentum ipsius generationis constituitur *vitium contra naturam*; quod est in omni actu Venereo, ex quo generatio sequi non potest: in quantum vero impeditur debita educatio prolis natæ, est *fornicatio simplex*, quæ est soluti cum soluta.

143 Alio modo materia, in qua exercetur actus venereus, potest esse rationi rectæ repugnans per comparisonem ad alios homines; idque dupliciter. 1. ex parte ipsius fœminæ, cui aliquis commiscetur; quia ei debitus honor non seruatur; & sic est *incestus*, qui consistit in abusu mulierum consanguinitate vel affinitate iunctarum. 2. ex parte eius, in cuius potestate est fœmina; quia si est in potestate alterius viri, est *adulterium*; si autem in potestate patris, est *stuprum*, si non inferatur violentia: *raptus* autem, si inferatur. Diuersificantur autem hæc species *magis ex parte fœminæ, quam viri*; quia nimirum ex parte materiæ assignandæ sunt, vt dictum; in actu autem venereo fœmina se habet, vt patiens, & per modum materiæ; vir autem per modum agentis. Ita ferè S. Thomas cit. a. 1. Eandemque doctrinam fufe defendit Caietanus ibidem; quam etiam inferius magis declarabimus.

144 **ASSERTIO IV.** Præter dictas luxuriæ species, est etiam sacrilegium, quo persona, vel locus sacer per luxuriam violatur. Ita Gregorius de Valentia hic quæstione 3. Et consentit Sanctus Thomas hic quæstione 154. qui tametsi artic. 1. ad 3. dixerit, sacrilegium, quod à persona Deo per spirituale quasi matrimonium consecrata admittitur, esse quoddam *adulterium spirituale*. Et similiter, inquit, alij modi sacrilegij rediguntur ad alias species luxuriæ: idem tamen Sanctus Thomas eadem quæstione 154. artic. 10. aperte asserit, etiam sacrilegium esse speciem distinctam luxuriæ. Sicut enim *observatio castitatis*, inquit, secundum quod ordinatur ad cultum Dei, est actus Religionis, vt patet in illis, qui vouent & seruant virginitatem, iuxta Augustinum lib. de Virginitate cap. 8. ita etiam luxuria secundum quod violat aliquid ad diuinum cultum pertinens, pertinet ad speciem sacrilegij; & secundum hoc sacrilegium potest poni species luxuriæ. Ita Sanctus Thomas: qui etiam ibidem ad 2. respondet, in decretis 36. quæ-

stione 1. cit. capit. *Lex illa*, solum enumerari illa, quæ sunt species luxuriæ secundum seipsa. *Sacrilegium autem est species luxuriæ secundum quod ordinatur ad alterius vitij finem.*

Et potest, inquit, concurrere cum diuersis luxuriæ speciebus. Si enim aliquis abutatur persona coniuncta sibi secundum spirituales cognitionem, committit sacrilegium ad modum incestus. Si autem abutatur Virgine Deo sacrata, in quantum est sponsa Christi, est sacrilegium per modum adultery, in quantum vero est sub spirituali Patris cura constituta, erit quoddam spirituale stuprum; & si violentia inferatur, erit spiritualis raptus; qui etiam secundum leges cuiuslet grauius puniuntur, quam alius raptus. Vnde Iustinianus Imperator in Codice lib. 9. tit. 13. lege unica dicit. *Si quis non dicam rapere, sed attentare tantummodo matrimonij coniungendi causa sacratissimas Virgines ausus fuerit, capitali pœna feratur.* Eodem etiam spectat sacrilegium ob violationem loci sacri, per feminis emissionem commissum, de quo Nauarrus man. cap. 16. num. 3. & alibi tom. 4. pluribus.

Et verò diuisionem illam luxuriæ in sex species tantum, non vsque adeo accuratam esse, etiam agnouit Caietanus art. 1. cum ait: Non latuit auctorem (S. Thomam) quin plures potuissent assignari species, sed quoniam Magister sentent. & Gratianus sine contradictione has introduxisse videntur species, ideo auctor solita sua reuerentia vtens, non tam docuit, quam rationem reddidit, quare hæc solæ species positæ sint. Nimirum quia in illa diuisione, respectus habitus fuit ad peccata in ratione luxuriæ per se mortalia; & consummata, & ex parte ipsius obiecti, siue materiæ, specialem à naturali fine, actus venerei deordinationem importantia; non verò ad circumstantias merè extrinsecas, eidem fini per se nihil obstantes, aut finem operantis itidem extrinsecum. Quo spectat v. g. actus coniugalis solius delectationis causa habitus &c. Quamuis alioqui eiusmodi peccata coniugatorum ad eandem species reuocentur, vt docet Caietanus cit. artic. 1.

145 **ASSERTIO V.** Impudicitia, in tactibus vel amplexibus libidinosi (inter non coniugatos) posita, est quidem peccatum mortale; at non distincta species luxuriæ; sed ad eam speciem pertinet, in cuius materia versatur; à qua non differt, nisi vt imperfectum à perfecto. Primam partem tradit Sanctus Thomas quæstione 154. artic. 4 ex communi, iuxta illud Matthæi 5. *Qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, machatus est eam in corde suo.* Ratio est; quia eiusmodi tactus continent grauem inordinationem in genere luxuriæ, & sua natura ordinantur ad consummatam eius delectationem.

Secunda pars contra Valentiam hic quæst. 3. punct. 3. vbi impudicitiam distinctam luxuriæ speciem constituit, colligitur ex eodem Sancto Thoma quæstione 154. artic. 1. ad 5. vbi negat, impudicitiam esse distinctam speciem luxuriæ; asserens solum pertinere ad quosdam actus circumstantes actum venereum; sicut sunt oscula, tactus, & alia eiusmodi. Similia habet articulo 4. Sicut etiam supra dub. 6

num. 115. ex eodem S. Thoma dictum, pudicitiam non esse virtutem à castitate essentialiter distinctam.

Eadem est communis Doctorum sententia, speciatim eorum, qui docent, tactus impudicos, ad eandem speciem pertinere, ad quam spectant actus consummati, ad quos ordinantur; adeoque explicandum esse, an quis impudice tetigerit virginem, an coniugatam, an aliam solutam: quod quidem ex communi tradunt Antoninus part. 2. titulo 5. capite 1. §. 6. Caietanus hic quaestione 154. articulo 4. Nauarrus capite 6. Manualis numero 8. & capite 16. numero 3. & 9. Sotus in 4. distinctione 18. quaestione 2. articulo 4. & alij. Ratio est; quia in moribus & actibus externis, id quod est in aliquo genere imperfectum, ad eandem speciem pertinet, cuius est actus ipse perfectus in eadem materia, ad quem per se ordinatur, ut etiam dictum tom. 2. disp. 4. q. 8. dub. 8.

146 **ASSERTIO VI.** Omnes supradictæ species ita moraliter inter se differunt, ut in confessione distincte explicandæ sint. Est communis Doctorum, cum S. Thoma loc. citat. quia habent malitiam in genere moris admodum differentem, ut ex rationibus singularum patet. Est enim *fornicatio* naturalis commixtio soluti cum soluta non virgine; *Adulterium* inter duos, vel alterum coniugatum, qui tamen inter se coniuges non sint; & grauius est, si fœmina sit coniugata, quam si vir solus: nec damnatur adulteri iniuria quisquam coniugatus ad solutam accedens, nec sacrilegij presbyter meretricem cognoscens, in foro scilicet externo, ut ait Caietanus art. 1.

Incestus vero est inter consanguineos vel affines in gradu prohibito (idque in eadem specie tanto grauior, quanto gradus propinquior, iuxta Caietanum articulo 9.) vel etiam inter cognatos spirituales, quo casu sacrilegium esse notarunt S. Thomas & Caietanus a. 10. ad 2.

147 *Stuprum* est, quando mulier est virgo, prædicta scilicet integritate corporis illæsa; siue alioqui vir sit virgo, siue non sit; & fœmina sit sub custodia parentum, vel tutorum, siue non sit, & siue sponte violetur, siue iniure per fraudem, quia non habet potestatem & dominium claustrum virginalem, ut ex communiori Doctorum sententia tradunt Caietanus hic quaestione 154. articulo 6. Valentia quaestione 3. punct. 3. & significant Nauarrus Manual. capite 26. numero 3. Lopez 1. part. capite 73. & Sa V. *Luxuria*; quamuis aliqui solum tunc putent esse stuprum, quando virgo est sub custodia parentum, ut sentire videtur S. Thomas citat. quaestione 154. articulo 1. & 6. & indicat Syluester V. *Luxuria* §. 1. aut quando ipsa iniure (per fraudem) violetur; ut cum Soto sentire videtur Valquez 1. 2. disputatione 112. cap. 1. nec videtur omnino improbabile, ut etiam dictum tom. 2. disputatione 5. quaestione 8. dub. 8. Rationem assignant; quod cum fœmina suæ integritatis potestatem habere, aut certe ea per se, ut bonum quoddam naturale corporis est, tanti momenti non esse videatur, nulla videtur specialis ac notabilis malitia admitti, si eam ip-

sa non iniure prodigat. Hoc quidem certum est, magis ex ea siue repugnantia, siue custodia aggravari peccatum; cum etiam fiat iniuria siue virgini, siue parentibus, vel curatoribus.

Raptus stricte & secundum iura, est violenta abductio mulieris rapienti non desponsata, vel ad dicta, propter exercendum actum turpem; siue inferatur violentia mulieri, siue parentibus, siue utrisque, ut ex Gratiano docet S. Thomas quaest. 154. articulo 7. & pluribus dicitur tom. 4. de matrim. imped. In foro tamen conscientie, & formaliter loquendo, ad raptum spectat, etiam quavis violenta virginis, aut fœminæ constupratio, iuxta S. Thomam loc. cit.

Sacrilegium est, cum violatur aut persona voto castitatis obstricta, aut locus consecratus.

Vitium *contra naturam* generatim dicitur, quando venereus actus exercetur, tali modo, qui per se impediatur generationem humanam; qui proinde non solum repugnat rationi rectæ, quod est commune omni vitio luxuriæ, sed etiam ipsi ordini naturali venerei actus, quem sibi humana natura de poscit.

ASSERTIO VII. Adulterium tamen, raptus, & sacrilegium sunt tantum species accidentales luxuriæ; adeoque præter malitiam luxuriæ, habent malitiam specie distinctam, siue iustitiæ siue religioni oppositam. Ita S. Thomas satis aperte tradit citat. quaestione 154. articulo 1. ad 2. ubi ait: *Nihil prohibet, in eodem actu diuersorum vitiorum deformitates concurrere. Et hoc modo adulterium continetur sub luxuria & sub iniustitia. Nec deformitas iniustitiæ omnino per accidens se habet; ostenditur enim luxuria grauior, quæ in tantum concupiscentiam sequitur ut etiam in iniustitiâ ducat.* Et articulo 10. in corpore & ad 1. ait: *luxuriam secundum quod ordinatur ad finem alterius vitij, efficit illius vitij speciem, & sic aliquam vitij speciem esse etiam irreligiositatis & sacrilegium.* Eadem est verior & communior Doctorum sententia; etsi nonnulli existiment. adulterium, & similia solum habere speciem & malitiam luxuriæ, ut diximus tom. 2. disputatione 2. quaest. 5. dub. 5. numero 103.

Ratio est: quoties enim circumstantia peccato adueniens, opponitur diuersæ virtuti, ab ea, cui opponitur actus peccati in se spectatus, tum ea actui peccaminoso addit nouam malitiam specie distinctam, eidemque virtuti oppositam, cui ipsa circumstantia opponitur: at vero circumstantia vxoris alienæ, ac violentiæ illata, itemque personæ aut loci sacri, aduersatur virtuti à castitate distinctæ, aut iustitiæ scilicet, qua violatur ius alterius, ipso rationabiliter iniure, aut religioni, ut dictum: Ergo, eadem circumstantiæ addunt actui luxuriæ nouam malitiam specie distinctam, non quidem ipsi castitati, sed diuersis virtutibus oppositam, ut dictum.

Maior propositio patet ex communi doctrina, quam tradidimus tom. 2. loc. cit. contra quosdam aliter opinantes Minor constat, quia ratio & malitiæ iniuriæ, vel etiam irreligiositatis, quæ aduersus locum aut personam sacram committitur, non utique opponitur per se castitati, sed alijs virtutibus, quas diximus.

149 Quodsi adulterium cum vxore, marito etiam consentiente, perpetratur, propriè quidem non videtur lædi ius alterius; quia volenti non fit iniuria, vt dicemus disputat. 4. quæstione 8. dub. 1. numero 7. & 9. Læditur tamen ipsa inuiolabilis sanctitas matrimonij; & in foro externo merito non secus punitur, ac si inuito marito vxor violata fuisset; quia is ipse consensus mariti, vt & acceptatio eius in vxore, pernicioso scelere non caret.

ASSERTIO VIII. Vitium contra naturam pluribus modis contingit, pluresque, nimirum, quinque species sub se complectitur. Ita ex communi docet S. Thomas citat. quæstione 154. articulo 11. Contingit enim 1. Si absque omni concubitu, causa delectationis veneræ pollutio procuretur; quod pertinet ad peccatum *immunditie*, quæ etiam *mollities* dicitur, iuxta Apostolum Galat. 5. & 2. Cor. 12. Item 2. si fiat per concubitum ad rem non eiusdem speciei; quod vocatur *bestialitas*. 3. Si fiat per concubitum ad non debitum sexum, puta masculi ad masculum, vel femine ad feminam, vt Apostolus dicit ad Rom. 1, quod dicitur *sodomiticum vitium*. 4. & 5. Si non feruetur naturalis modus concumbendi, aut quantum ad instrumentum, seu vas non debitum, quo casu nonnulli putant committi etiam Sodomiam, alij rectius negant, vt dicemus: aut quantum ad alios monstrosos bestiales concumbendi modos qui si generationi obstant, sunt peccata mortalia, etiam in coniugibus, &c. vt pluribus suo loco de matrimonio dicitur. Quæ proinde omnia tanquam nefanda scelera sæpius etiam detestatur Apostolus Rom. 1. 1. Cor. 6. & 12. Gal 5. Ephel. 5. Heb. 12.

Et vero hæc singula esse peccata specie distincta, recte probat Caietanus articulo 11, ex diuersitate motuorum, quorum quodlibet est per se sufficiens ad corruptionem naturalis ordinis actus veneri humani. Mollem enim mouet sola expletio voluptatis veneræ. Sodomitam mouet persona indebiti sexus. Bestialem mouet suppositum alienæ speciei. Abutentem femina extra vas mouet delectatio in parte indebita. Et vltimum mouet delectatio indebiti modi. Vnde colligitur, commistionem viri cum muliere, contra naturam, & cum puero, distingui specie; illamque non esse proprie Sodomiam; eo quod ipsa persona concumbens non est contra naturam, sed sola pars eius &c. vt recte ibidem docuit Caietanus, quicquid nonnulli in contrarium dixerint.

Dicere autem prædicta quinque peccata non esse morali specie distincta, nec adeo in confessione necessario explicanda, vt nonnulli recentiores insinuarunt, mihi prædictum non videtur.

150 ASSERTIO IX. Tum omnes aliæ septem species luxuriæ, tum ipsa etiam fornicatio simplex, ac pollutio voluntaria & directe procurata, ita per se ac intrinsece mala sunt, & peccata mortalia, vt nullo casu sint licita: excepta sexta & postrema, vbi seruato debito vase vxoris, solus modus concumbendi, sine periculo extra vas debitum effundendi seminis, immutatur: quod ex causa ratio-

nabili subinde etiam licitum esse potest; si nimirum dispositio corporis non patiat aliquid fieri. Hæc pars traditur à Caietano articulo 11. ex communi, vt pluribus dicitur suo loco de matrim. tomo. 4.

Priorem partem tradit S. Thomas quæstione 154. articulo 2. & 5. ex communi Doctorum; quidquid in contrarium dixerint Martinus de Magistris, apud Caietanum citat. articulo 2. & vt apparet etiam Durandus in 4. distinct. 33. quæstione 2. scilicet iure naturæ, fornicationem simplicem, saltem non vagam, sed inter personas certas, quæ citra matrimonium velint (ex pacto præsertim & obligatione) gerere conuenientem curam proles, non esse peccatum mortale, sed solum iure diuino positiuo esse prohibitam. Quam opinionem merito Sotus lib. 5. de iust. quæst. 3. artic. 3. & Valentia hic quæst. 3. punct. 3. censent esse errorem in fide, minime tolerabilem.

Ratio quantum ad fornicationem est; quia fornicatio simplex sua natura aduersatur conuenienti susceptioni & educationi proles; quando per eam & proles incerta redditur; & cura constans ac perpetua honestæ ac decentis educationis ab utroque parente proli adhibenda negligitur, vt pluribus persequitur S. Thomas. cit. a. 2.

Neque refert, quod per accidens hæc incommoda quandoque abesse, aut auerti possunt; quia vt bene aduertit Caietanus ibidem ex ipsa naturæ institutione requiritur, vt naturali quodam ordine ac necessitate (ex ipso videlicet naturali vinculo matrimonij) sexuum commixtio ad debitam filiorum educationem ordinetur; vti etiam in animantibus videre est quorum vnum ad proles educationem non sufficit; ea enim tunc naturali societate inter se consociantur.

Quantum vero ad pollutionem voluntariam, 151 varij varias assignant causas: mihi hæc præcipua videtur, quia semen non est excrementum corporis humani, sed per se ad eius perfectionem pertinet, tanquam instrumentum necessarium generationis & conseruationis speciei, cuius proinde fundendi homo, potestatem non habet, nisi iuxta ordinem à natura præscriptum, & accommodatum ad supradictum finem. Quo fit, vt sicut ob fines quosdam extrinsecos, se homo per ebrietatem rationis vsu priuare, non potest, vt dictum dubio 4. ita etiam nec propter sanitatem, nec ob alios fines extrinsecos, directe pollutionem, siue seminis effusionem procurare possit.

Quæ ratio pariter etiam ad feminas pertinet, quando & ipsarum semen generationis principium quoddam est, vt cum Auicenna in cap. 9. de animalibus & Alberto in fin. 15. de animalibus itemque Galeno, & Scoto in 4. distinctione 3. pluribus persequitur Caietanus hic quæstione 154. articulo 12. quidquid in contrarium dixerit Aristoteles 1. de gen. anim. circa finem, quem sequi videtur S. Thomas 3. part. quæstione 31. articulo 5. ad 3. quasi semen illud aut ex necessitate materię proueniat, aut certe, per se ad generationem non conferat: quod satis refellitur ipso delectationis sensu quem mulieres in eius fluxu

habent,

habent, non frustra à natura indito, siue id etiam extra corpus fluat, siue non, vt bene aduertit Caietanus.

152 **ASSERTIO X.** Supradictæ tamen luxuriæ species, inter se quoad malitiæ grauitatem plurimum differunt; è quibus perse ac ex suo genere grauissimum est peccatum contra naturam. Ita sanctus Thomas quæst. 154. artic. 12. ex Augustino lib. de adulterinis coniugijs, vt refertur 32. quæst. 7. capite. *Quemadmodum*, & cap. *Adulterij*. Probat & declaratur. Quia sicut in speculatiuis error circa ea (principia scilicet) quorum cognitio est homini naturaliter indita, est grauissimus, & turpissimus; ita in agendis, agere contra ea, quæ sunt secundum ipsam naturam determinata, est grauissimum & turpissimum: at vero in vitij, quæ sunt contra naturam, transgreditur hominid, quod est secundum naturam (per modum quasi alicuius primi principij, ex ipso sine principali secundum substantiam spectato desumpti) determinatum, circa usum venereum: ergo peccatum hoc ex suo genere est grauissimum. Post quod est incestus, qui est contra naturalem reuerentiam, quam personis coniunctis debemus.

Per alias autem luxuriæ species præteritur (non quod secundum ipsam naturam, in ordine ad substantiam generationis humanæ, sed) solum id, quod est secundum rationem rectam, (nempe quodam discursu) determinatum, ex præsuppositione tamen naturalium principiorum. Magis autem repugnat rationi, vt aliquis venereis vtatur, non solum contra id, quod conuenit proli generandæ, sed etiam cum iniuria alterius. Et ideo fornicatio simplex, quæ committitur sine iniuria alterius personæ, minima est inter omnes species luxuriæ. Maior autem iniuria est, si quis abutatur muliere alterius potestati subiecta ad vsum generationis, quam ad solam custodiam: & ideo adulterium est grauius, quam stuprum; & vtrumque aggrauatur per violentiam; qua de caularaptus virginis, est grauius, quam stuprum; & raptus vxoris, quam adulterium; & hæc omnia aggrauantur secundum rationem sacrilegij.

253 Loquendo vero de diuersis speciebus ipsius peccati contra naturam; quia grauitas peccati magis spectatur ex abusu alicuius rei, quam ex omissione debiti vsus; ideo inter vitia contra naturam infimum locum tenet peccatum immunditiæ quod consistit (saltem secundum id, quo à cæteris peccatis contra naturam differt) in sola omissione concubitus ad alterum. Grauissimum autem est peccatum bestialitatis; quia non seruat debita species. Vnde super illud Genesis 37. capite n. 2. *Accusauit fratres suos crimine pessimo*, dicit Glossa, quod cum pecoribus miscbantur. Post hoc autem est vitium Sodomiticum; cum ibi non seruetur debitus sexus. Post hoc autem est peccatum ex indebito ac innaturali modo concumbendi, magis autem si non sit debitus vas, quam si sit inordinatio secundum aliquam aliam pertinentiam ad modum concubitus. Ita S. Thomas cit. a. 12. in corpore, & ad 4.

Eadem doctrina confirmatur ex Augustino

lib. 3. confess. capite 8. vbi ait: *Flagitia quæ sunt contra naturam, vbiq; ac semper detestanda atque puniendæ sunt, qualia Sodomitarum fuerunt; quæ si omnes gentes facerent, omnes eodem criminis reatu diuina lege tenerentur; quæ non sic fecit homines, vt se illo vterentur modo. Violatur quippe ipsa societas quæ cum Deo nobis esse debet, cum eadem natura, cuius ille auctor est, libidinis peruersitate polluitur.*

154 Dubium esse potest, an etiam ipsæ species quinque peccati contra naturam, plures alias sub se species comprehendant. Respondeo cum Caietano quæstione 154. articulo 11. negatiue. Cum enim vitium molliæ venereæ constituatur ex voluntaria pollutione, absque concubitu quocunque, nulla apparet differentia formalis, inquit Caietanus, quæ distinguat hanc speciem. Siue enim sit procurata extrinseco adminiculo, proprio vel alieno, per quodcunque coniunctum, vel separatum instrumentum, dummodo absit concubitus: siue sit procurata per solum interiorem actum positiue, vel negatiue, nulla efficitur diuersitas specifica: quoniam hæc omnia materialiter, vel per accidens se habent ad voluntariam seminationem, absque concubitu. Grauius tamen peccatum est, cum alieno (etiam absque vlla alioqui concupiscentia alieni, aut sibi ratione coniugij non debiti corporis) hoc adminiculo sit, ratione societatis in peccato alterius. Et hæc intellige, loquendo de tali specie peccati secundum se: quoniam loquendo de eodem peccato, vt subordinatur morosæ delectationi, aut desiderio adulterij, recipit etiam adulterij deformitatem: & vt subordinatur morosæ delectationi, aut desiderio incestus, admittit deformitatem incestus; & sic de alijs. Ita Caietanus: quod intelligendum iuxta doctrinam de morosæ delectatione traditam, tomo 2. disputatione 4. quæst. 8. dub. 8.

Ita etiam, inquit Caietanus ibidem, vitium bestialitatis species specialissima est. Nam neque vasis, aut sexus diuersitas, in bestia diuersitatem motiui in ordine ad rationem habet: sed sub eadem mouendi ratione comprehenditur; quia bestia ipsa mouet, scilicet vt extraneum à specie humana: sicut etiam omnis concubitus masculi cum masculo, inter homines, est eiusdem speciei; quia sub eadem ratione mouet mas, & quælibet eius pars, marem ad actum venereum; & mulier mulierum; neque nata est sequi generatio humana, ex commistione cum sexu diuerso bestia, sicut accidit in commistione hominum. Et per hoc etiam dicitur, quod omnis concubitus cum dæmone, est eiusdem (bestialitatis) speciei specialissime, quia sub vna ratione mouet, vt suppositum non eiusdem speciei.

Et hæc intellige, quantum est ex natura actus, hoc est, ipsius concubitus secundum se, cum supposito non eiusdem speciei: quoniam ex parte affectus, vtputa si quis etiam bestia affectu Sodomitico (imaginatione innaturalis vasis humani) abutatur; aut cum dæmone per affectum ad delectationem sodomiticam, vel

cum confanguineo &c. coeat, peccatum ultra bestialitatis vitium, deformitatem sodomiz, vel adulterij, vel incestus, vel sacrilegij &c. (iuxta superius dicta) induit.

Potest quoque ex parte effectus, adiuncto quantumque patientis affectu, seu consensu, variari bestiale peccatum mulieris cum dæmone: puta si dæmon non confectus à seipso semen, quod non est verum semen humanum, sed quidam humor femini humano similis, sed verum semen humanum, acceptum ab aliquo viro transfundat. Tale enim peccatum, ex parte concubitus, est bestialitas; ex parte vero commissionis feminum (si viri extranei soluti, aut nullius certi, semen expetitum sit) ad simplicem fornicationem reductivè spectat: &c.

Differt etiam specie concubitus cum dæmone, à concubitu cum bestia, ex admittione alterius vitij, scilicet irreligiositatis, non secundum speciem sacrilegij, sed superstitionis illius, ad quam spectat societas cum dæmonibus &c. Ita Caietanus: Cuius verba, quia brevia sunt, & simul luculenter rem obscuram declarant, his inferere volui.

Ex cuius itidem doctrina, etsi peccatum viri cum muliere extravas naturale sit vni⁹ speciei; specietamè differt, a peccato in solo modo concumbendi cum muliere; propter diversitatem moriuorum: quoniam ad usum mulieris extra vas naturale, movet delectatio partis, seu instrumenti inaturalis, ad usum vero mulieris in vase naturali, modo indebito, movet delectatio ipsius modi innaturalis. Quo fit, inquit Caietanus, ut inter modos quatuor vitij contra naturam superius commemoratos sola quarta species subalterna inveniatur: quam propterea cum eodem Caietano asserit. 8. in duas species distinximus.

Atque hæc doctrinam fere S. Thomæ de peccatis luxuriæ persequuti sumus. Plura vero huc spectantia, speciatim an, & qua ratione delectatio morosa sit peccatum, item an, & quando tactus, aspectus, amplexus turpes & impudici tum inter solutos, tum inter sponso & coniuges sint peccata mortalia; an item, & qua ratione pollutio etiam directe non procurata, tamè aliquo modo in sua causa voluntaria, sit peccatum; quæ ex parte etiam attingit S. Thomas q. 154. a. 4. & 5. satis fuse declaravimus tom. 2. disp. 4. q. 8. dub. 3. 4. 5. 6. 7. 8. Sicut etiam de restitutione propter illatum stuprum facienda agetur disput. sequenti. De raptu vero, quatenus impedimentum matrimonij est, agendum est pluribus tom. 4. de matrimonio.



DVBIVM VII.

De partibus potentialibus temperantiz; speciatim de continentia & mansuetudine, vitijque oppositis.

s. Thomas 2. 2. q. 155. 156. 157. 158. & 159.

155
QVaritur primo, an & qualis virtus sit continentia. **ASSERTIO I.** Continentia dupliciter accipitur, primo pro ea, qua quis ab omni delectatione venerea abstinet, quo sensu Apostolus ad Gal. 5. v. 23. continentiam castitati coniungit, & sic continentia, principalis quidem est virginitas, secundaria autem viduitas, virtus utique vera & perfecta, non fecus ac de castitate & Virginitate superius dictum.

Secundo accipitur ab Aristotele 7. Ethic. atque etiam in Collationibus Patrum pro ea qua quis resistit concupiscentijs pravis, quæ in eo vehementes adhuc existant: quo modo licet continentia sit ipsa virtus temperantiz, adeoque vel abstinentiz, vel castitatis, aut virginitatis, non tamen habet rationem seu statum perfectum Virtutis moralis, cuius est appetitum sensitivum ita rationi subijcere, ut in eo non insurgant vehementes passionis rationi contrariæ. Hæc videtur mens S. Thomæ q. 155. a. 1. cum ait, continentiam posteriori sensu habere aliquid de ratione Virtutis; & dici posse continentiam esse Virtutem; non tamen attingere ad perfectam rationem Virtutis moralis, ob dictam causam.

In eundem sensum intelligendus est Aristoteles 4. Ethic. cap. vlt. asserens, continentiam non esse virtutem, sed quandam mixtam; in quantum scilicet habet aliquid de virtute, & in aliquo deficit à virtute. Ratio est, quia de essentia virtutis moralis non est, ut passionem edomitam habeat, sed ut in ijs domandis versetur; maxime cum nulla eiusmodi virtus inchoata passionem domitam habeat, & nec tamen essentialiter differat à virtute perfecta.

155
ASSERTIO II. Continentia, ut & incontinentia, versantur circa delectationes tactus velut circa propriam materiam. Ita S. Thomas cit. q. 155. a. 2. ex Aristotele 7. Ethic. cap. 4. Ratio est; quia ex ipsa vi nominis, continentia est circa illas passionis, quæ impellunt ad aliquid prosequendum quod non decet: quo in genere cum potissimam vim habeant delectationes tactus, vel ad conseruationem individui, vel ad conseruationem speciei spectantes, ideo continentia & incontinentia proprie dicuntur circa concupiscentias delectationum tactus: quamvis continentia generatim etiam in quacunque alia materia illicita locum habere possit, puta in abstinentia à vindicta, lucro vel honore prohibito &c. qua ratione, continentia ad eam Virtutem pertinebit, in cuius materia versatur. Quo modo etiã intelligi potest illud Eccli 26. v. 20. *Omnis ponderatio non est digna continentis anima*, iuxta S. Thomam ibidem a. 4. ad 1.

157
ASSERTIO III. Continentia est in voluntate ac temperantiz subordinata. Ita S. Thomas cit. q. 155. a. 3. & 4. Primum probatur, quia licet sit circa

passio-